

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasiło jugoslovanskega učiteljstva.

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatelj je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Vse leto velja . . . 10— K
pol leta 5—
četrt leta 2-50
posamezna številka po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za peti-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Za oznanila je plačati od enostopne peti-vrste, če se tiska enkrat . . . 30 h
. dvakrat . . . 25
. trikrat . . . 20
za nadaljna uvrščenja od peti-vrste po 10 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine

Spomenica narodni vladi SHS.

Zastopniki Zaveze jugoslovanskega učiteljstva in Slomškove Zveze, zbrani danes, dne 2. novembra 1918, na skupni seji v Ljubljani, zagotavljajo narodno vlado, da bo vse učiteljstvo, združeno v obeh imenovanih organizacijah, vse svoje moralne in materialne sile posvečalo kulturni povzdigi svoje domovine Jugoslavije ter tako skrbelo za njeno moč in blaginjo.

Od narodne vlade pričakuje učiteljstvo, združeno v obeh imenovanih organizacijah, vso moralno in materialno pomoč in podporo, da bo moglo uspešno, neodvisno in neovirano služiti svojim kulturnim nalogam.

Zastopniki istih dveh organizacij nasvetujejo glasom sklepa omenjene seje narodni vladi v Ljubljani glede najnujnejše potrebe izpolnitve narodnega šolstva v vsej Sloveniji iz narodnovzgojnih ozirnov nastopno:

1. Dobiti je treba posebno za obsejne kraje zadostno število izkušenega in zanesljivega učiteljstva. V ta namen naj se pritegnejo v to svrhu z večrazrednic učitelji, ki naj se odpošljejo v začasno službovanje predvsem kot šolski voditelji na take šole. Narodna vlada naj izda poziv za prostovoljne prijave. Ako bi ta poziv ne imel zadostnega uspeha, naj se odpošljejo učne osebe navedbenim potom v take kraje. Vsem takim učnim osebam se morajo določiti poleg njihove plače posebne nagrade. Za učiteljstvo, ki je pridrženo v službovanje navedbenim potom, prihajajo v poštev samo samske učne osebe.

2. Kot učne osebe prihajajo za službovanje na takih šolah zlasti v poštev:

a) izprašano in nenastavljeno učiteljstvo;

b) učiteljski vpokojenci.

3. Obe zgoraj imenovani učiteljski organizaciji narodni vladi nujno priporočata takojšnjo sestavo natančnega katastra šolstva in učiteljstva po vsej Sloveniji. V ta namen se dajeta narodni vladi na razpolago. O tehnični sestavi katastra sta organizaciji že danes razpravljali in sklepali ter izvolili v ta namen naslednji izvršilni odbor: Anton Dragan, Luka Jelenc, Avgust Pirc in Josip Tratar. Tem ljubljanskim učiteljem bi moral biti za čas dela podeljen potreben dopust.

4. Okrajno šolsko nadzorstvo je takoj urediti tako, da nadzorniki ne bodo uradniki pod okrajnimi glavarji, marveč samostojni pedagoški in didaktični voditelji šolstva v okraju, podrejeni edinoletni višji inštančni oblasti. Za svoje pisarniške posle imej vsak nadzornik na razpolago svoje pisarniške osebe.

Načeloma smo za to, da se ob definitivni novi uredbi šolstva določijo okrajnim šolskim nadzornikom čim manjši nadzorovalni okraji. Za prehodno dobo pa ostani iz zmotnih ozirnov po večini dosedanja razdelitev nadzorovalnih okrajev.

Glede na šolsko nadzorstvo izrekamo svoje temeljno načelo, da morajo z odpravo dosedanjega sistema, ki mu je bilo to nadzorstvo izraz in izvršujoč činitelj, pasti tudi osebe — nosilke tega sistema! V novi dobi narodne svobode in demokracije hočemo v interesu svojega šolstva in stanu ter v interesu narodne vzgoje

novih mož svojega zaupanja, strokovne izobrazbe in take moralne kakovosti, ki dajejo poročstvo za plodonosno, samo povzdigi narodne kulture služee delovanje v harmoničnem skladu z narodnim učiteljstvom.

Ljudskošolske učitelje, ki pridejo v poštev za okrajne šolske nadzornike, nominira narodni vladi: Za Kranjsko Deželno slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani in Slomškova Zveza v Ljubljani, za Štajersko Zveza slovenskih učiteljev in učiteljic na Štajerskem, za Trst Tržaško učiteljsko društvo, za Goriško učiteljska društva za goriški, toliminski in sežanski okraj, za Istro Slovensko učiteljsko društvo za Istro, za Koroško Narodni Svet v Celovcu.

5. Deželnošolski nadzorniki (po dosedanem naziranju) za ljudsko in meščansko šolstvo naj se imenujejo samo iz ljudskošolskega in meščanskega učiteljstva.

Delokrog teh nadzornikov obsegaj pedagoško-didaktična vprašanja ter poročila o osebnih zadevah.

Poročevalcem v upravnih zadevah se pridelje ljudskošolski, oziroma meščanskošolski učitelji.

Pri imenovanju teh nadzornikov naj poizve narodna vlada za mnenje učiteljstva pri njegovih organizacijah, ki sta Zaveza jugoslovanskega učiteljstva in Slomškova Zveza. Z drugače izvedenimi imenovanji se ne bi mogli strinjati.

6. Glede definitivne preureditve vsega našega šolstva in obče narodne vzgoje se sklenu: Z ustanovitvijo lastne države je postalo vprašanje enotnega našega šolstva, ki je iz vzgojevalnih ozirnov sploze dlje časa pereče, iz ozirnov na narodne potrebe tako važno, da vidi naše učiteljstvo v vprašanju preustrojitve vsega našega šolstva v enotno narodno šolstvo, eno najvažnejših točk naloge pri naši narodni ureditvi. Da pa je mogoče to vprašanje od strokovnjakov skupno obdelati, prosi učiteljstvo, da skličejo narodne vlade SHS v ta namen konferenco odposlancev vseh SHS osrednjih ljudskošolskih, meščanskošolskih, srednješolskih in visokošolskih organizacij, ki naj na skupnem posvetovanju določijo temeljna načela za izdelavo okvirnega zakonskega načrta našega šolstva in obče narodne vzgoje ter izvoli izmed sebe enketo, ki na podlagi temeljnih načel izdela ta okvirni zakonski načrt. — Za slovensko ljudskošolsko in meščanskošolsko učiteljstvo prihajata tukaj v poštev samo Zaveza jugoslovanskega učiteljstva in Slomškova Zveza, ki na dotični poziv imenujeta svoje odposlance na sklicano konferenco.

7. Za prehodno dobo nasvetujemo naslednje:

a) odpravo nemščine iz vseh ljudskih in meščanskih šol kot predmeta in učnega jezika;

b) preureditev zgodovinskega pouka v smislu narodnosti in resnice.

8. Narodna vlada naj skliče odposlance obeh učiteljskih organizacij v enketo, ki ji naj poveri sestavo novih slovenskih ljudskošolskih in meščanskošolskih čitank.

9. Narodna vlada se naproša, naj takoj provzroči ustanovitev in organizacijo

učiteljskih tečajev za priučitev srbohrvatskega jezika.

10. Narodna vlada preosnuj sedanje deške in dekliške osemrazrednice v petrazredne ljudske in trirazredne meščanske šole, kjer za tako preosnovo govore krajevne potrebe.

11. Narodna vlada prevzemi vse javno šolstvo in učiteljstvo ter proglasi vse šolstvo za narodno last in vse učiteljstvo za državne uradnike.

12. Učiteljstvo, združeno v omenjenih dveh organizacijah, predlaga, da se kot najnujnejša zadeva njegove eksistence ter kot prvi pogoj njegovega uspešnega kulturnega in narodnega delovanja nemudoma zenačijo in uredi njegovi službeni prejemki, kakor tudi prejemki vpokojenega učiteljstva ter preskrba učiteljskih vdov in sirot s prejemki in z vsemi dokladami, kakor jih imajo državni uradniki od dosedanjega enajstega činovnega razreda naprej (navzgor). Tudi določitev naše službene dobe mora odgovarjati temu načelu.

V Ljubljani, dne 2. novembra 1918.

Za Zavezo jugoslovanskega učiteljstva:
L. Jelenc l. r.

Za Slomškovo Zvezo:
Ivan Štrukelj l. r.

Zborovanje se je vršilo v soboto ves dan. Vse točke v spomenici so sad resnega preudarka in temeljitih razprav. Koncem seje je tov. Jelenc zahvalil vse prisotne za vztrajno in uspešno delo, posebe se je zahvalil še tovarišem od Slomškove Zveze.

V nedeljo dopoldne je izročila spomenico predsedniku narodne vlade Josipu Pogačniku deputacija, ki so bili v njej od Zaveze tovariši L. Jelenc in E. Gangl, od Slomškove Zveze pa tov. Fr. Fabinc in Avg. Pirc. V nagovoru je tov. Jelenc označil vsebino spomenice in še posebej poudarjal nujnost ureditve učiteljskih službenih prejemkov. G. predsednik Pogačnik je obljubil najresnejše upravljanje želja in nasvetov, omenjenih v spomenici, ter je posebno naglašal neodložljivo potrebo preuredbe našega gmojnega vprašanja. Deputacija je končno izrečno naprosila, naj vpliva na članstvo svojih organizacij, da vzdrži v tej hudi in nevarnosti polni prehodni dobi v domačih krajih absoluten mir in red. Organizacije naj, koder se to še ni zgodilo, takoj ustanove lokalne Narodne obrane, ki naj skrbijo, da se našega ljudstva ne polasti boljševizem, ki se že tuhtam razliva v grozeče oblike. Neodgovorni elementi, celo nedoletni otroci se oborožujejo, streljajo tjavendan, ustavljajo umikajoče se vojake, jih plenijo, kradejo po kolodvorih in uganjajo stvari, ki utegnejo imeti nedogledne slabe posledice. Umikajočo se vojsko tuje narodnosti je treba razorožiti, ji odvzeti le vsakršne odvisne blago, nikakor pa ji ne sme nihče jemati hrane ali osebnega imetja. Obratno: naj se ustanove ob cestah, koder beži razsuta soška armada, kuhinje, da dobe tujerodni vojaki hrane, potem se jih pa naj naravna na najkrajšo pot, da pridejo iz naših krajev kar mogoče naglo stran. Nam se ni bati zaradi prehrane. Na kolodvorih je toliko nakupljenega blaga, da ne smemo i-

meti nobene skrbi. Blago je treba le spraviti na pristojna mesta in ga pravično razdeliti. Za prvi hip manjka potrebnega o-sobja. A tatvine, plenitve, razbojništva se ne smejo dogajati, to je treba na vsak način preprečiti. In v tem pogledu prosi narodna vlada vse učiteljstvo, naj ji stoji ob strani in stori vse, da se takoj napravi konec takim nezdravim in nečastnim razmeram.

Deputacija je g. predsednika zagotovila, da takoj o tem obvesti vse svoje članstvo in opozori učiteljstvo na to sedanje njegovo najnujnejšo domovinsko dolžnost.

To obljubo izvršujemo sedaj tem potom ter vse učiteljstvo opozarjamo na članek, ki smo ga v zadnji številki svojega lista priobčili o snovanju in delokrogu Narodnih obran.

Vsi takoj na delo za obrambo in čast domovine!

Za slučaj, ako narodna vlada pritrdi sestavi katastra vsega našega šolstva in učiteljstva, kakor ga nasvetuje naša spomenica, se nam zdi potrebno, da že danes opozorimo na tozadevne sklepe skupne seje, da se učiteljstvo na to delo pripravi in ga pravočasno ter točno izvrši.

Ti sklepi se glase:

1. Sestavi se izvršilni odbor obeh organizacij (naše Zaveze in Slomškove Zveze). V tem odboru so ljubljanski tovariši: L. Jelenc in Josip Tratar za Zavezo, Anton Dragan in Avgust Pirc za Slomškovo Zvezo.

2. Ta izvršilni odbor razpošlje tiskovine na vsa šolska vodstva s pozivom, da jih takoj izpolni in odpošlje predsedniku svojega učiteljskega društva, oziroma podružnici Slomškove Zveze v okraju. Izpolniti je točno vse razpredelke, izvemši o-nih, ki so označene z zvezdico.

3. Predsedniki, ki dobe te, tako izpolnjene tiskovine, povabijo na sodelovanje predsednike druge učiteljske organizacije. Ti skupno pregledajo odgovore in z zvezdico zaznamenovane razpredelke dopolnijo. Ako katerokoli šolsko vodstvo ne vrne izpolnjene tiskovine, je dolžnost predsednikov, da sami sestavijo kataster dotičnih šol.

4. Vse delo — od dneva razpošiljatve tiskovin do dneva njih vrnitve — mora biti izvršeno v 14 dneh. Predsedniki so o-sebno odgovorni za točno izvršitev dela v navedenem roku.

Izpolnjene tiskovine je vrniti na naslov izvršilnega odbora (Učiteljska tiskarna, Ljubljana, Frančiškanska ulica št. 6.)

Tiskovine bodo imele po priliki te razpredelke, in sicer 1) glede šolstva: kate-gorija šole; število temeljnih razredov; število vzprednic; število šoloobveznih in šolo obiskujočih otrok; število otrok, ki so nad 4 km oddaljeni; učni jezik; v o-pombi predlog, ali in kje naj se ustanovi nova šola;

2) glede učiteljstva: polno ime; službeni značaj; službena doba; organiziran (*); narodnost (*); delovanje in mesto učne osebe izven šole; v opombi: ali je v kraju kakšna izprašana, a nenastavljena učna oseba, in kakršnekolli drugačne opazke.